

НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА: ПРОСТІР ЗДОРОВ'Я

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ

**ДІЕМО ДЛЯ
ЗДОРОВ'Я**
Український гуманітарний проєкт
«Свідоцтво повноцінного фахового
реєстру міжнародних закордонців в Україні»

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun Svizra
Швейцарська Конфедерація

Публікація підготовлена в рамках освітнього компоненту українсько-швейцарського проєкту «Діємо для здоров'я», що впроваджується у співпраці з Міністерством освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України за підтримки Швейцарії. Видання друге, доповнене. Перше видання розроблене в рамках проєкту Всесвітньої організації охорони здоров'я «Неінфекційні захворювання: профілактика та зміцнення здоров'я в Україні», реалізованого Благодійним фондом «Здоров'я жінки і планування сім'ї» за підтримки Швейцарської Агенції розвитку і співробітництва у 2016–2019 рр.

Освітній компонент проєкту «Діємо для здоров'я» реалізовується на підтримку та виконання:

- Національної стратегії розбудови безпечного та здорового середовища у новій українській школі, схваленій Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020
- Плану заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2021 рік, затвердженого розпорядженням КМУ 23 грудня 2020 р. № 1668-р
- Національного плану заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 року № 530.
- Наказу №626 від 04.06.2021 р. МОН України «Про реалізацію інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня за темою «Модель здорової школи» на базі закладів загальної середньої освіти та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти Дніпропетровської, Львівської, Полтавської, Рівненської та Херсонської областей на 2021–2024 роки.»

ОСВІТА І ЗДОРОВ'Я

- ▶ Освіта і здоров'я взаємопов'язані. Здорові діти мають кращі шанси здобути добру освіту, а добра освіта сприяє збереженню здоров'я. Нова українська школа має надати всім дітям знання, уміння та навички, які необхідні для здорового та продуктивного життя як у дитинстві, так і в подальшому дорослому житті.
- ▶ Недостатня рухова активність, нездорове харчування, куріння, надмірне вживання алкоголю – основні причини виникнення хронічних захворювань, таких як захворювання серця, рак, інсульт і діабет, які є основними причинами смертності в Україні серед дорослих. Ці фактори ризику, зазвичай, формуються в дитячому та підлітковому віці, а фізіологічні процеси, які призводять до розвитку хронічних захворювань, також можуть початися в юності. Інвестуючи у здоров'я дітей сьогодні, отримуємо здорове покоління дорослих завтра.
- ▶ Що ми можемо зробити вже сьогодні? Зробити нову українську школу справжнім простором здоров'я. У якій все – від класної парти і прикладу вчителя, до їдальні, спортивної зали і подвір'я – сприяє гармонійному розвитку дитини, є безпечним та інклюзивним, допомагає не тільки зберегти, але й зміцнити здоров'я. Причому для всіх – і тих хто навчається, і тих, хто працює сьогодні в школі.
- ▶ Як ми можемо це зробити? Посилити співпрацю освітян, медиків, дітей, батьків і громади. Переглянути організаційні та людські ресурси, які є в більшості закладів освіти України, і застосувати **загальношкільний підхід до збереження здоров'я: МОДЕЛЬ ЗДОРОВОЇ ШКОЛИ**. Вона поєднує вісім ключових компонентів та передбачає злагоджені дії всіх працівників закладу освіти, щоб забезпечити: 1) безпечний та інклюзивний простір, 2) якісне і цікаве навчання здоров'ю, 3) сприятливі умови для рухової активності, занять фізкультурою та спортом, 4) належний медичний супровід учнів і профілактику захворювань, 5) здорове харчування, 6) соціально-психологічну підтримку, 7) підтримку здоров'я та розвитку вчителів, 8) співпрацю з батьками та громадою.

МОДЕЛЬ ЗДОРОВОЇ ШКОЛИ

Загальношкільний підхід до збереження та зміцнення здоров'я «Модель здорової школи» відповідає стратегічним завданням «Національної стратегії розбудови безпечного та здорового середовища у новій українській школі», враховує рекомендації ВООЗ, ЮНІСЕФ, Центру контролю над захворюваннями (CDC), моделі «Школа безпечна і дружня до дитини», досвід багаторічного експерименту зі створення в Україні мережі шкіл сприяння здоров'ю та передбачає міжсекторальну співпрацю освітян, медичних працівників, дітей, батьків і громади для формування здорового середовища у закладах освіти.

1. ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Соціальний та емоційний клімат закладу освіти та його фізичний простір впливають на розвиток учнів, бажання вчитися, результати навчання, стосунки з іншими учнями, вчителями, сім'єю та громадою. Правильно організований інклюзивний освітній простір сприяє процесу навчання, забезпечує здоров'я та безпеку учнів і працівників закладу освіти

2. ОСВІТА В ГАЛУЗІ ЗДОРОВ'Я ТА БЕЗПЕКИ

Системний освітній процес, який дає можливість набути знання та навички, необхідні у реальному житті для збереження власного здоров'я та здоров'я інших, дотримання здорового способу життя та безпечної поведінки.

3. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА РУХОВА АКТИВНІСТЬ

Комплексна програма фізичного виховання у закладі освіти включає в себе: уроки фізкультури, освітній простір, сприятливий для рухової активності, можливості для занять спортом у школі та поза школою, залучення працівників закладу освіти, родини та громади до рухової активності та занять спортом.

4. ЗДОРОВЕ ХАРЧУВАННЯ

Культура харчування в закладі освіти дає можливість учням сформувати здорові харчові звички завдяки шкільному меню, продуктам, які можна придбати в буфеті, їдальні, торговельних автоматах на території закладу освіти, під час шкільних свят.

Шкільне харчування має забезпечувати дітей їжею та напоями, які відповідають сучасним принципам здорового харчування та рекомендаціям ВООЗ і МОЗ України.

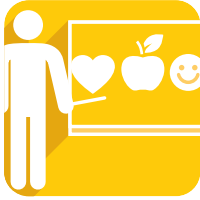
5. МЕДИЧНА СЛУЖБА

У закладі освіти обов'язково має бути медичний працівник та відповідно обладнаний медичний кабінет. Медичний працівник закладу освіти здійснює профілактичну роботу для попередження інфекційних та неінфекційних захворювань, виявляє чинники ризику та потенційні проблеми зі здоров'ям учнів, забезпечує супровід і підтримку учнів із хронічними захворюваннями.

6. ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

Профілактична служба, що підтримує емоційне та психологічне благополуччя учнів та вчителів, а також сприяє успіху в процесі соціалізації та навчання, а у випадку потреби – перенаправляє до інших медичних, психологічних або соціальних служб.

7. ПІДГОТОВКА І ЗДОРОВ'Я ВЧИТЕЛІВ

Усі працівники закладу освіти потребують навчання та підтримки для дотримання принципів здорового способу життя. Позитивний приклад працівників закладу освіти допомагає учням засвоїти принципи здорового способу життя та сформувані життєві навички здорової поведінки.

8. ЗАЛУЧЕННЯ СІМ'І ТА ГРОМАДИ

Заклади освіти створюють партнерські зв'язки з закладами охорони здоров'я, соціальними службами, правоохоронними органами, закладами культури, громадськими організаціями та місцевими волонтерськими ініціативами у громаді. Це допомагає підсилити профілактичну роботу та залучити додаткові ресурси для популяризації здорового способу життя.

ЩО ТАКЕ ІНДЕКС ЗДОРОВ'Я ШКОЛИ І ЯК НИМ СКОРИСТАТИСЯ?

ІНДЕКС ЗДОРОВ'Я ШКОЛИ – детальний опитувальник для само-стійного оцінювання закладу загальної середньої освіти¹, який дозволяє оцінити ситуацію у закладах загальної середньої освіти відповідно до восьми складових *Моделі здорової школи*, які водночас відповідають стратегічним завданням «Національної стратегії створення безпечного та здорового середовища у новій українській школі»:

1. Освітній простір
2. Освіта в галузі здоров'я та безпеки
3. Фізична культура та рухова активність
4. Здорове харчування
5. Медична служба
6. Психологічна служба
7. Підготовка і здоров'я вчителів
8. Залучення сім'ї та громади

ПРИЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ ЗДОРОВ'Я ШКОЛИ

Використання інструменту **ІНДЕКС ЗДОРОВ'Я ШКОЛИ** допомагає команді закладу освіти:

- ▶ визначити сильні і слабкі сторони політики закладу освіти, спрямованої на зміцнення здоров'я та безпеки учнів;
- ▶ розробити план дій для покращення здоров'я і безпеки у закладі освіти;
- ▶ залучати вчителів, батьків, учнів та громаду до процесу удосконалення політики закладу, впровадження відповідних програм, заходів та послуг.

1 Інструмент оцінки Індексу здоров'я школи адаптовано для потреб та контексту закладів освіти України за публікацією School Health Index. A self-Assessment and Planning Guide, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion (CDC), 2014

Інструмент охоплює наскрізні теми, які стосуються профілактики захворювань:

- фізична активність
- харчування
- тютюн і алкоголь
- дихальні розлади
- безпека
- репродуктивне та сексуальне здоров'я

Ці теми обрані тому, що пов'язана з ними поведінка впливає на здоров'я та може відігравати вирішальну роль у запобіганні основним причинам відсутності на уроках, захворювань, госпіталізації, інвалідності та навіть смерті. Недостатня рухова активність, нездорове харчування та куріння – основні причини виникнення хронічних неінфекційних захворювань, таких як захворювання серця, рак, інсульт і діабет, що є основними причинами смертності в Україні серед дорослого населення. Ці фактори ризику, зазвичай, формуються в дитячому та підлітковому віці, а фізіологічні процеси, які призводять до розвитку хронічних захворювань, також можуть початися в юності.

ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНДЕКСУ ЗДОРОВ'Я ШКОЛИ

Індекс здоров'я школи побудований на принципах участі, самооцінки і добровільності, тому однією з головних умов ефективності застосування цього інструменту є відвертість і чесність у наданні відповідей.

ЯК ВИКОРИСТОВУВАТИ РЕЗУЛЬТАТИ ІНДЕКСУ ЗДОРОВ'Я ШКОЛИ

На основі отриманих результатів команда закладу освіти розробляє ПЛАН УДОСКОНАЛЕННЯ, який містить пріоритетні дії, перелік необхідних ресурсів та заходів, розподіл обов'язків між виконавцями, терміни виконання. Результати оцінки можуть стати аргументом, необхідним для отримання підтримки від громади та пошуку додаткових ресурсів.

Результати **ІНДЕКСУ ЗДОРОВ'Я ШКОЛИ** не можуть бути використані для оцінки роботи персоналу, покарання працівників закладу освіти або порівняння результатів одного закладу з іншими закладами.

У 2021–2022 навчальному році
ІНДЕКС ЗДОРОВ'Я ШКОЛИ
буде доступний
в цифровому онлайн форматі
і скористатися ним зможуть всі заклади
загальної середньої освіти України.

Дізнавайтеся більше про Модель здорової школи!
Співпрацюйте з нами. Бо ми діємо для здоров'я.

actforhealth.in.ua

**ДІЄМО ДЛЯ
ЗДОРОВ'Я**

Українсько-американський проєкт
«Скорочення поширеності факторів
ризиків неінфекційних захворювань в Україні»